

Project CHILD.FOR.CHILD

Children for children wellbeing: strengthening National
Child Care System to guarantee equal rights for all children
European Union's Rights, Equality and Citizenship Programme (2014-2020)

UNIVERSITÀ
DEGLI STUDI
DI PALERMO

CHILD.FOR.CHILD TRAINING TOOLKIT

MODUL N 2.1

PREMISELE CULTURALE ȘI ARTICULAREA PROIECTULUI

Sara Degl'Innocenti
Researcher - Istituto degli Innocenti

Conținutul acestei prezentări reprezintă doar opinia autorului și este responsabilitatea sa exclusivă. Comisia Europeană nu își asumă nicio responsabilitate pentru modul în care vor fi folosite informațiile conținute de acesta.

This project "CHILD.FOR.CHILD" was funded by the European Union's
Rights Equality and Citizenship Programme (2014-2020)

Experimentarea Națională Tinerii care părăsesc sistemul de îngrijire (Care Leavers)

Premisele culturale și articularea proiectului

Palermo, 31 ianuarie 2020

Sara Degl'Innocenti
Cercetător la Institutul Innocenti

Experimentarea intervențiilor în favoarea celor care, la împlinirea vârstei majore, locuiesc în afara familiei de origine pe baza unei dispoziții a autorității judiciare.

Institutul degli Innocenti din Florența colaborează cu Direcția Generală pentru combaterea sărăciei și pentru planificarea socială din cadrul Ministerului Muncii și Politicilor Sociale în vederea implementării intervențiilor de asistență tehnică pentru experimentarea acțiunilor proiectului *Care Leavers*.

Referințe legislative

Legea 205/2017 art.1 paragraful 250 (Pentru a preveni condițiile de sărăcie și excluziune socială a celor care, la împlinirea vârstei majore, locuiesc în afara familiei de origine pe baza unei dispoziții a autorității judiciare, ca parte a ponderii Fondului pentru lupta împotriva sărăciei și excluziunii sociale, o sumă de 5 milioane de euro este rezervată, pe bază experimentală, pentru fiecare dintre anii 2018, 2019 și 2020, pentru intervenții, care urmează să se desfășoare și într-un număr limitat de zone teritoriale, menit să permită finalizarea parcursului de creștere către autonomie prin garantarea continuității asistenței părților interesate, până la împlinirea vârstei de douăzeci și unu de ani).

D.M. din 18 mai 2018 (adoptarea Planului de intervenții și servicii sociale pentru combaterea sărăciei pentru perioada 2018 - 2020) - alocarea resurselor Fondului pentru lupta împotriva sărăciei

D.D. 523 din 6 noiembrie 2018, modificată prin **D.D. 191 din 7 iunie 2019** (actualizarea decretului menționat mai sus având în vedere metodele acordare și a criteriilor de identificare a beneficiarilor venitului de cetățenie)

Resurse

- 80% din fonduri naționale (o pondere de 5 milioane de euro din Fondul de combatere a sărăciei, timp de 3 ani)
- 20% din co-finanțarea susținută de către Regiune sau zona teritorială.

Tinerii (băieți și fete) beneficiari ai procesului de experimentare sunt denumiți **Care Leavers**: cei care părăsesc sistemul de îngrijire, protecție și asistență pentru a face față fazei de tranziție către o viață independentă.

Dispariția bruscă a sistemului de tutelă și protecție care a ajutat un băiat sau o fată să crească în contexte alternative unei familii de origine la care întoarcerea este adesea imposibilă, se produce la împlinirea vârstei majoratului.

După vârsta de optsprezece ani, singura oportunitate suplimentară de asistență este reprezentată de aplicarea așa-numitei „continuări administrative” care permite Tribunalului pentru Minori să prelungească proiectul de primire și sprijin până la vârsta de 21 de ani.

Viața autonomă este o provocare deosebit de dificilă pentru tinerii care au crescut într-o comunitate de îngrijire a copilului sau de plasament.

Li se cere devreme să devină adulți într-un context social în care se vorbește despre o familie „prelungită”.

În ultimii câțiva ani, atenția asupra intervențiilor și practicilor de sprijin pentru Care Leavers a crescut, cu o atenție deosebită pentru identificarea proceselor care permit promovarea rezultatelor pozitive.

Contextul de referință

Tabelul 1. Minorii îndepărtați din familia de origine, în plasament sau acceptați în servicii de tip rezidențial, la data de 31.12.2016

Regiuni	Minorii îndepărtați din familia de origine, în plasament sau acceptați în servicii de tip rezidențial, la data de 31.12.2016*	Procentul pentru 1.000 rezidenți 0-17 ani
Abruzzo	261	1,3
Basilicata	215	2,5
Calabria	749	2,3
Campania	2.428	2,3
Emilia-Romagna	2.032	2,9
Friuli-Venezia Giulia	342	1,9
Lazio	2.019	2,1
Liguria	1.244	5,8
Lombardia	4.045	2,4
Marche	738	3,1
Molise	173	3,9
Piemonte	2.508	3,7
Puglia	2.116	3,1
Sardegna	623	2,7
Sicilia	2.656	3,0
Toscana	1.553	2,7
Umbria	392	2,9
Valle d'Aosta	49	2,4
Veneto	1.953	2,4

*Datele sunt colectate din sondajul din 2016 privind custodia familiei și serviciile rezidențiale, în curs de publicare, de către Serviciul de informații în conformitate cu art. 8 din legea 285/97

Exceptând minorii străini neînsoțiți, copiii și tinerii cu vârste cuprinse între 0 și 17 ani aflați în plasament familial și în servicii rezidențiale pentru minori din Italia prezintă o stabilitate substanțială în cazurile observate: asistența maternală familială se ridică la valori puțin peste 14 mii de cazuri anual (14.012 în 2016) și iar numărul copiilor primiți în servicii de tip rezidențial pentru minori are o valoare de puțin peste 12 mii de cazuri pe an (12.603 în 2016).

Numărul estimativ de persoane care părăsesc sistemul de îngrijirea cu vârste de 15-17 ani este de 1.500 de subiecți.

Apoi, incluzând copiii mai mari cu vârste cuprinse între 18-21 de ani aflați în “continuare administrativă”, estimarea generală a celor care părăsesc sistemul de îngrijire cu vârsta cuprinsă între 15-21 de ani ajunge la aproximativ 2.600 de subiecți.

Tipurile de găzduire post-plasare după un plasament familial

Dintre cei se întorc în sistem cu vârste de **15-17 ani**:

- **43% se întorc la familiile lor**
- **29% sunt transferați către serviciul rezidențial pentru minori**
- **10% asistență maternală pre-adoptivă / adopție de familia adoptivă (L.173/2015)**
- 6% sistem de găzduire de tip semi-autonom
- 6% plasament într-o unitate de sănătate
- 4% transfer către serviciul socio-sanitar rezidențial

Dintre cei eliberați cu vârste de **18-21 ani**:

- **34% rămân în familia adoptivă**
- **21% se întorc în familie**
- **14% plasament într-o nouă familie pentru continuare**
- 8% sistem de găzduire de tip semi-autonom
- 7% realizarea unei vieți independente

Tipurile de găzduire post-plasare în servicii de tip rezidențial

Dintre cei care se întorc în sistem cu vârste de **15-17 ani**:

- **48% se întorc în familie**
- **21% sunt transferați către serviciul rezidențial pentru minori**
- 7% plasament în servicii socio-sanitare rezidențiale
- 6% plasament familial
- *6% destinație necunoscută*

Dintre cei care se întorc în sistem cu vârste de **18-21 ani**:

- **48% se întorc în familie**
- **17% sistem de găzduire de tip semi-autonom**
- 12% realizarea unei vieți independente
- *7% destinație necunoscută*

Teoriile de referință pentru acompaniament în vederea autonomiei

Perspectiva bioecologică a dezvoltării umane

Mediul ecologic în care copilul crește constă în ceea ce este copilul, mediul fizic și psihologic în care crește, resursele și grija pe care părinții sau alți adulți de referință sunt capabili să i le pună la dispoziție, iar mediul social pune la dispoziție părinți / adulți de referință.

Perspectiva „nevoi-forțe”

Este o perspectivă care se referă la abordarea teoretică a lui A. Sen asupra *capacităților*; pune accentul pe o *abordare de tip participativ*, bazată pe dialog și încredere în capacitatea indivizilor de a adopta treptat o atitudine proactivă față de propria situație. Beneficiarii sunt considerați subiecți cu care să se co-construiască analiza și planificarea în funcție de acțiune, într-un context *de relație* caracterizat ca fiind dinamic, respectuos, cu scopul de a *identifica resursele* care să contribuie la procesele de schimbare.

Perspectiva sarcinilor de dezvoltare și a pasiunilor

Ne amintește că tinerii sunt tinerii timpurilor lor și, ca atare, își împărtășesc tensiunile și dinamica socială și culturală. Prin urmare, este important să ascultați și să acordați atenție modalităților pe care copiii le folosesc pentru a-și gestiona și comunica emoțiile și problemele.

Perspectiva creșterii ca explorare și cercetare

Beneficiarii sunt exploratori ai unei lumi care și-a accelerat propriul timp de schimbare și care necesită o capacitate mai mare de flexibilitate și adaptare. Aceștia fac parte dintr-o generație proiectată în experimente sociale continue care îi obligă să concureze cu sferile de viață care se schimbă pe măsură ce copiii se schimbă, un proces care forțează operatorul să își recitească continuu rolul și să nu ia răspunsurile de-a gata.

Perspectiva rezilienței

Reziliența indică capacitatea ființelor umane de a transforma adversitatea în elemente pozitive ale construcției identității. Pentru a o favoriza, ar trebui încurajată o abordare bazată mai degrabă pe forțe decât pe deficit, pe factorii de protecție decât pe factorii de risc.

Perspectiva responsabilizării și a participării

Recunoașterea „capacității indivizilor de a-și defini termenii vieții, ai identității și ai proiectelor lor”, precum și „practicile menite să consolideze puterea de a acționa a indivizilor și grupurilor” (Montigny și Lacharité, 2012, p. 55).

Factori care promovează construirea unor căi de autonomie reziliente

- *participarea și implicarea activă în planificarea propriului proiect educațional, al viitorului lor;*
- *construirea unui proiect individualizat care include dezvoltarea de cunoștințe, experiențe și abilități transversale adecvate pentru a face față vieții după sistemul de plasament;*
- *pregătirea pentru viața independentă în perioada anterioară plecării din sistem prin dobândirea de competențe și abilități practice pentru gestionarea vieții de zi cu zi sau prin includerea în stagii de formare;*
- *planificarea treptată a părăsirii comunității, astfel încât copiii să nu se simtă brusc lăsați singuri, izolați*
- *capacitatea de a-și elabora propria poveste și posibilitatea de a-și dezvolta stima de sine și de a experimenta auto-eficacitatea;*
- *sprijinul din partea unei rețele de relații sociale și afective, atât în continuitate cu figurile educaționale și familiale din cadrul sistemului de plasare, dar și noi și integratoare, pentru sprijinirea către autonomie;*
- *integrarea pe piața muncii sau continuarea studiilor;*
- *sprijinul financiar, posibilitatea de a obține ajutor financiar pe parcursul finalizării studiilor sau căutării unui loc de muncă, care să asigure un venit suficient pentru a acoperi cheltuielile zilnice (hrană, cazare, deplasare, activități personale, sănătate etc.);*
- *prezența rețelelor locale de ajutor, atât formale (echipe specializate, mese de coordonare public-private), cât și informale;*
- *adoptarea de politici și de măsuri de sprijinire stabile în ceea ce privește căile către autonomie.*

În mai 2018, cu ocazia activităților de monitorizare ale Planului Național pentru Copii IV, Observatorul Național pentru copii și adolescenți a auditat un grup de copii care au părăsit sistemul de îngrijire cu vârste cuprinse între 16 și 27 de ani pentru un studiu aprofundat pe teme primare în facilități rezidențiale și acompanierea tinerilor în etapele de ieșire din sistem și spre construirea unui proiect de viață independentă. Această audiere a reprezentat un nou mod de implementare a monitorizării planului copilăriei și este un prim pas important în implicarea beneficiarilor direcți.

Unele dintre subiectele discutate au în mod evident o mare relevanță pentru subiectul Fondului Național, deoarece confirmă abordarea metodologică și culturală care a fost dată proiectelor pilot.

Copiii și tinerii au evidențiat bine:

- importanța creării de **echipe multidisciplinare** participative între copii, asistenți medicali și sociali și alți actori relevanți în scopul realizării proiectului de viață al copilului.
- autonomia este o realizare treptată, copiii afirmând importanța identificării unei **figuri de sprijin** care să garanteze gradualitatea în tranziția la autonomie și continuitate după părăsirea sistemului, rămânând în același timp un punct de referință pentru copii
- celor care părăsesc sistemul protecție trebuie să li se garanteze **sprijinul economic** de bază pentru a favoriza integrarea lor în societate și succesul parcursului lor.

Experimentarea

CARE
LEAVERS

Beneficiarii

Procesul de experimentare îi are ca protagoniști pe băieții și fetele care, la împlinirea vârstei majore, locuiesc în afara familiei lor de origine pe baza unei dispoziții a autorității judiciare care i-a plasat în comunități rezidențiale sau în plasament alternativ.

Destinatarii experimentării sunt atât tinerii interesați de o dispoziție de continuare administrativă, cât și cei care nu sunt beneficiari.

Cu toate acestea, experimentarea implică și alți protagoniști indirecti fundamentali pentru politicile de promovare a drepturilor și bunăstării copiilor care beneficiază de intervenții de protecție, și anume, servicii locale, sistemul formal și informal de primire, cum ar fi sectorul terțiar care gestionează comunitățile de primire, familiile adoptive și asociațiile familiale, pentru care experimentarea vizează construirea împreună a unui efort comun care vizează inovarea și consolidarea legăturilor și practicilor de muncă, precum și paradigme de referință comune.

Experimentarea stabilește că pentru fiecare beneficiar este prevăzut:

- *Evaluarea multidimensională*
- *Proiectul individualizat pentru autonomie*
- *Bursa pentru autonomie*
- *Tutorul pentru autonomie*

Evaluarea multidimensională

1. ANALIZA PRELIMINARĂ

AP începe în cele 12 luni anterioare părăsirii sistemului și se desfășoară printr-o activitate integrată și multidisciplinară cu participarea educatorilor comunitari, a familiei adoptive și a altor operatori și a persoanelor care sunt resurse relaționale pentru copil. Viitorii beneficiari trebuie să fie implicați prin cel puțin o întâlnire pentru a le fi ascultate și colectate dorințele, așteptările și nevoile. Identificarea nevoilor copilului ia în considerare factorii de vulnerabilitate, resursele și abilitățile individuale și rețeaua de sprijin. AP are ca scop orientarea alegerilor ulterioare referitoare la definirea proiectului și identificarea celei mai funcționale căi (neincluziune; integrare pe piața muncii / continuarea studiilor; proiect complex individualizat; neincluziune cu activarea serviciilor specifice).

Formularul AP este compus din cinci secțiuni:

SECȚIUNEA 1 - Date personale ale beneficiarului și informații despre familia de origine

SECȚIUNEA 2 - ISEE - Indicator al situației economice a copilului

SECȚIUNEA 3 - Nevoile solicitantului (îngrijire, sănătate, operațiuni, situație economică, situația profesională și profilul de angajare, educație, formare profesională, starea locuinței, rețele de familie și sociale)

SECȚIUNEA 4 – Servicii active pentru copil

SECȚIUNEA 5 – Definirea elementelor sintetice ale proiectului care poate fi activat

2. CADRUL DE ANALIZĂ

Analiza preliminară poate fi îmbogățită cu **Cadrul de Analiză**, care este recomandat să fie completat pentru a colecta informații utile pentru elaborarea Proiectului pentru autonomie.

Cadrul de analiză este elaborat nu de fiecare asistent social, ci în colaborare cu echipa de proiect, implicând în mod necesar tutorele și beneficiarul pentru a ajunge la o înțelegere comună a punctelor tari și a elementelor de îngrijorare prezente în calea autonomiei.

Cadrul de analiză se dezvoltă de-a lungul a două domenii principale: **Contextul de viață și Nevoile și resursele persoanei**, fiecare împărțit în mai multe dimensiuni și subdimensiuni și declinate în indicatori cu o scară de evaluare de la 1 (forțe / resurse rare disponibile) la 6 (forțe / resurse importante disponibile).

Proiectul individualizat pentru autonomie

Describe activitatea prin care nevoile și așteptările copilului se transformă în obiective și rezultate ale schimbării, care vizează îndeplinirea aspirațiilor beneficiarilor prin utilizarea resurselor și abilităților lor, la care se adaugă sprijinul serviciilor și resurselor din comunitate. Este de o importanță fundamentală ca proiectul să fie semnat de toată lumea, deoarece implică asumarea angajamentului / a responsabilității și a conștientizării.

Conținutul proiectului:

- Motivul pentru calea aleasă pentru autonomie (*studii liceale / universitare, curs de formare profesională și orientare profesională / integrare pe piața muncii*)
- Obiective pe termen scurt și mediu și rezultate specifice
- Acțiuni și intervenții care trebuie puse în aplicare și resurse umane și materiale care trebuie implicate
- Calendar și etape
- Elemente de sustenabilitate ale proiectului în timp
- Orice puncte critice și soluții care trebuie adoptate
- Metodele și calendarul de verificare

Bursa pentru autonomie

În cazul în care copilul are o valoare ISEE valabilă care nu depășește 9.360 de euro, sprijinul pentru autonomie va fi justificat prin alocarea unei subvenții (burse) individuale pentru acoperirea costurilor obișnuite și specifice cu care se confruntă persoana care părăsește sistemul de îngrijire.

Valoarea bursei va fi egală cu o sumă care să nu depășească 780 euro pentru un total anual care nu depășește 9.360 euro. Dacă copilul este beneficiarul unei prevederi de continuare administrativă, mărimea bursei va fi eșalonată pe rând la serviciile acoperite și, în orice caz, nu poate depăși 50% din suma totală.

Bugetul proiectului este compus, în primul rând, din cuantumul beneficiului venitului din cetățenie, acolo unde sunt îndeplinite cerințele, la care s-ar adăuga facilitățile de garanție pentru tineret, subvențiile pentru dreptul la studiu - în cazul în care / băiatul / fata alege continuarea studiilor - sau alte tipuri de sprijin pentru integrarea profesională, cum ar fi, de exemplu, burse de muncă sau stagii pentru incluziune.

Tutorul pentru autonomie

Proiectul prevede acompanierea de către un tutor pentru autonomie, care este persoana identificată pentru a sprijini scopurile și obiectivele experimentării naționale și ale proiectelor individualizate.

Acesta îndeplinește o funcție de acompaniament la începutul procesului, care are loc în tranziția la maturitate prin facilitarea experiențelor care corespund noilor sarcini de dezvoltare.

Tutorul se integrează în rețeaua de relații a copilului, sprijină implementarea acțiunilor preconizate în proiectul individualizat, colaborează cu asistentul social, echipele multidisciplinare și participă la mesele rotunde regionale și locale.

Tutorul stimulează rețeaua de prieteni și incluziunea socială și este esențial pentru încurajarea conexiunilor dintre diferiții copii implicați în experimentare și pentru crearea de Conferințe de Tineret, organisme de participare activă a tinerilor care facilitează schimbul de experiențe și promovează procesele de inovare.

Colaborează la activitățile de monitorizare și evaluare ale proiectelor individualizate și de experimentare.

Tutorul pentru autonomie urmărește *de la minim 4 până la maxim 10 proiecte individualizate* pentru a asigura servicii adecvate nevoilor beneficiarilor; Prin urmare, este de așteptat să dedice de la 4 până la 6 ore de intervenție săptămânală fiecărui copil.

În plus, activitățile de grup pe care tutorele le va desfășura cu toți cei care au părăsit sistemul de îngrijire vor fi, de asemenea, incluse în totalul orelor.

Trebuie reiterat faptul că protagoniștii experimentării sunt toți cei care părăsesc sistemul de îngrijire, chiar și cei orientați către o cale de întoarcere la familia de origine, dar cu necesitatea de a menține relațiile care i-au susținut până la vârsta de 18 ani, precum și de a beneficia de un parcurs structurat de acompaniere către maturitate.

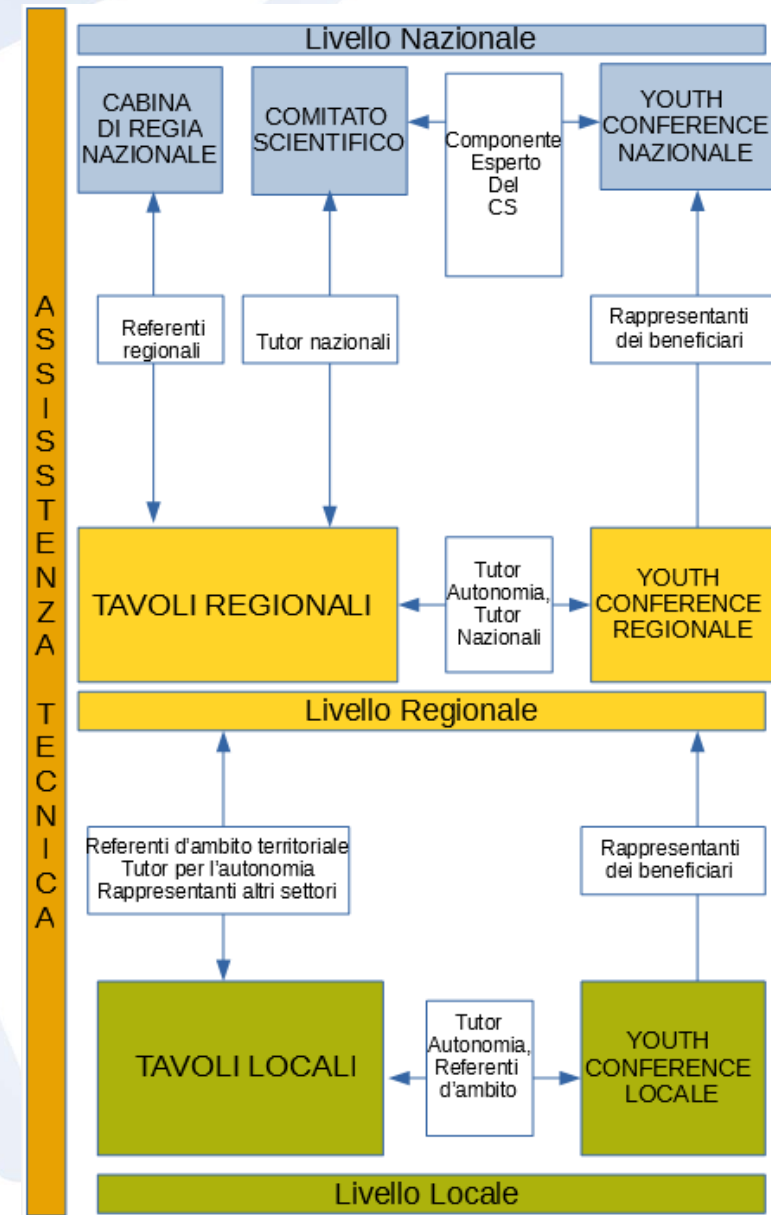
Aceste persoane care părăsesc sistemul de îngrijire, precum și cei plasați în îngrijire intra-familială, vor beneficia de sprijinul tutorelui de autonomie și al proiectului individualizat.

Guvernanța experimentării

Guvernanța proiectului este articulată printr-o structură pe mai multe niveluri menită să creeze, în același timp, o partajare și supraveghere a liniilor generale de planificare la nivel național (prin înființarea Comitetului științific și a Echipei naționale de control) și o rețea a actorilor implicați la nivel local pentru a sprijini definirea specifică a activităților și implementarea acestora (prin intermediul Echipelor multidisciplinare).

Actorii/Subiecții activi sunt:

- fata sau băiatul beneficiar
- tutorul pentru autonomie
- Regiunea
- mediul teritorial și persoana de contact (referentul) teritorială
- reprezentanții structurii rezidențiale sau ai familiei adoptive care au primit tânărul/care leaver până la vârsta majoratului
- serviciile sociale și educaționale ale municipiilor
- serviciile companiilor și ale consorțiilor de sănătate
- agențiile/centrelor pentru ocupare
- școli, centre de formare profesională, agenții de formare (școli, universități etc.)
- organizații comerciale, cooperative, etc.
- organizațiile sociale private

Asistența tehnică

Instrument de sprijinire a guvernanței pentru implementarea activităților în conformitate cu unele criterii cheie:

- îmbunătățirea participării active a beneficiarilor careleavers;
- activarea unui proces transformator de cunoștințe și practici de incluziune socială a tuturor actorilor implicați la nivel local și național;
- adoptarea unei perspective intersectoriale și multidisciplinare;
- promovarea măsurabilității acțiunilor ca o cerință fundamentală pentru monitorizarea și evaluarea procesului și a rezultatelor în raport cu subiecții implicați.